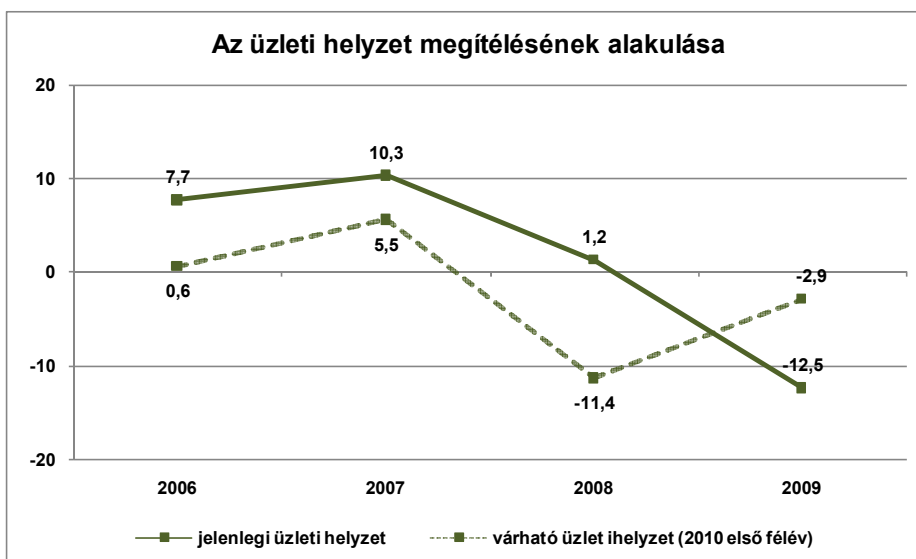

Rövidtávú munkaerő-piaci prognózis – 2010

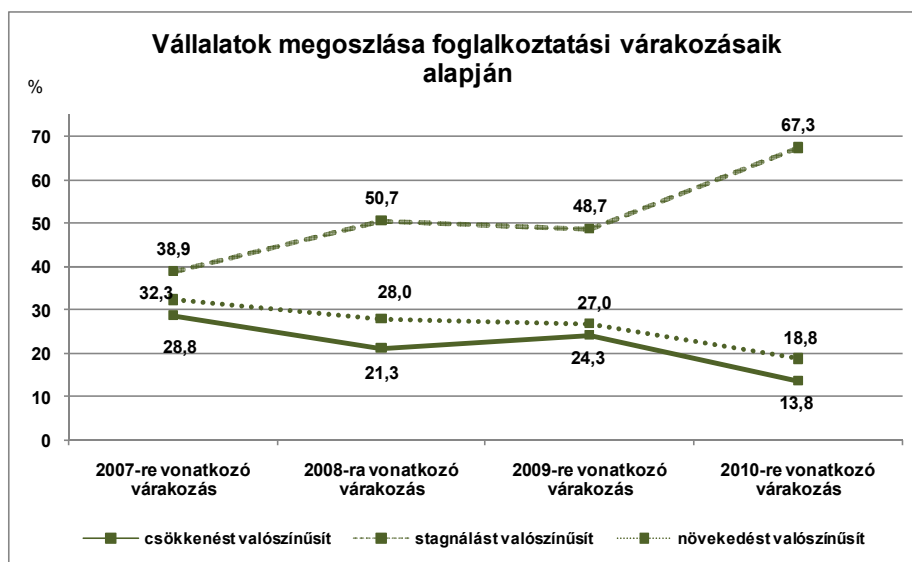
Főbb következtetések

- 2009. szeptember 14.-e és október 30.-a között ötödik alkalommal került sor az Állami Foglalkoztatási Szolgálat (ÁFSZ) és az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) közös kutatására, a versenyszektor rövid távú gazdasági kilátásait előrejelző és munkaerő-piaci döntéseit megalapozó vállalati empirikus vizsgálatra. Az adatfelvétel során 7151 cég vezetőjét kérdeztük meg. A kapott válaszokat vállalatméret és gazdasági ág együttes eloszlása alapján súlyoztuk.
- Általános jelenségnek tekinthető, hogy gazdasági válság a legjobban teljesítő vállalati szegmensekre volt kiemelkedően kedvezőtlen hatással. Így akár a létszám, akár az exporttevékenység vagy a tulajdonosi háttér szerint nézzük, az üzleti kilátásokat tekintve 2009-ben csökkentek az egyes vállalati csoportok közötti különbségek.
- A vállalatok üzleti helyzetének értékelése alapján elmondható, hogy a válság elérte mélypontját és a 2010 első félévére vonatkozó prognózisok már mutatják a kilábalás jeleit. A 2008 őszén megfogalmazott prognózisok már előre jelezték az idén bekövetkező nagyarányú termelés, és foglalkoztatás visszaesést. A tavalyi prognózis szerint 2009 első félévére 11 százalékpontos fölénybe kerültek a rossz üzleti helyzetben lévők, a jó üzleti helyzetben lévő vállalatokkal szemben. 2009 őszén pedig közel 13 százalékponttal haladta meg a jó helyzetben lévő vállalatok arányát, a rossz helyzetben lévőkét. A 2010 első félévre vonatkozó várakozás azonban már jóval kedvezőbb képet mutat. Bár még mindig többen gondolják, hogy üzleti helyzetük inkább romlani, mint javulni fog, a különbség már csak 3 százalékpont a két csoport között. A vállalatok 23 százaléka prognosztizál további visszaesést és 20 százalék pedig üzleti helyzetének javulására számít.

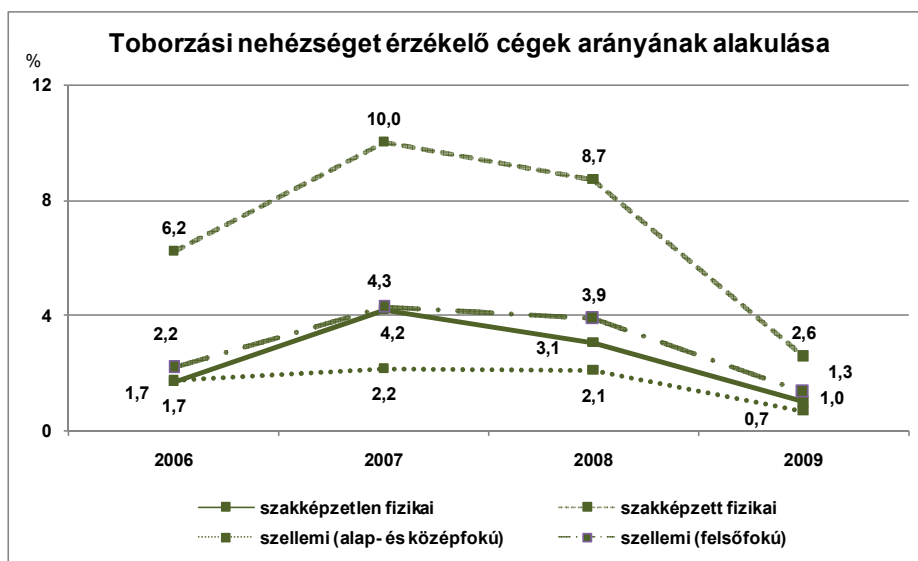
- Pozitív értéket vett fel a termelési volumen várható alakulását mutató egyenlegmutató értéke: 2010 első félévében – 2009 első félévéhez viszonyítva – már árnyalatnyival több cég jelzi előre a termelési volumen növekedését, mint csökkenését.
- A 2009 őszi adatok szerint 6,5 százalékponttal csökkent a versenyszférában a kapacitáskihasználtság a tavalyi helyzethez képest. Így jelenleg 76 százalékos a versenyszféra kapacitáskihasználtsága.
- 2009-ben jelentősen csökkent a versenyszféra rendelésállománya. Az egyenlegmutató értéke 17 ponttal alacsonyabb, mint 2008 hasonló időszakában, így -23 ponton áll. Ez azt jelenti, hogy 23 százalékponttal több cég jelezte, hogy rendelésállománya alacsony, mint amennyi azt magasnak ítélte meg.
- A beruházási aktivitást mérő index értéke a 2008-as mélypont után, több mint egy pontot emelkedve 4 ponton áll. Ez az érték még mindig sokkal alacsonyabb, mint a válság előtti utolsó felvétel 9 pontja. A válság előtti néhány évben a beruházások terén élenjáró gazdaságilag fejlett régiókat különbözőképpen viselte meg a válság. Míg következő évi beruházásaikkal kapcsolatban 2008 őszén még nagyon pozitívak voltak a Közép-Dunántúlon lévő vállalkozások várakozásai, addig 2009-ben már kedvezőtlenebbnél tekintenek a következő időszakra. A nyugat-dunántúli régió vállalkozásai azonnal megéreztek a válságot, egyenlegmutatójuk már 2008 őszén negatívba fordult, ám beruházási terveik idén ősszel kimagaslóan pozitív képet festenek.
- A vállalatok 86 százaléka alkalmazott már valamilyen eszközt a gazdasági válság hatásainak kezelésére. A kiadások csökkentésére és a piaci pozíciók stabilizálására irányultak legnagyobb arányban a piaci szereplők lépései. A legnépszerűbb technika az egyéb költségek csökkentése (61 százalék) és az új piacok keresése volt (57 százalék).
- A korábbi évekhez képest jelentősen megnőtt azon cégek aránya, amelyek létszámuk stagnálását valószínűsítik a következő évre. Ezzel együtt csökkent

a növekedést és a csökkenést prognosztizálók aránya is. Előbbiek 19 százalékos, utóbbiak pedig 14 százalékos arányt képviselnek a mintában, azaz a várható létszámváltozás egyenlegmutatója immár pozitív tartományba került és 5 százalékot ért el. Létszám bővítést nagyobb arányban csak a külföldi (32 százalék), az export-orientált (27 százalék) és észak-magyarországi vállalatok prognosztizálnak. A megkérdezett vállalatok válaszai alapján elmondható, hogy 2009-ben közel 70 ezer fővel csökkent a foglalkoztatottak száma a versenyszférában. A foglalkoztatottak számának csökkenése leginkább a külföldi (-42 ezer fő), 250 fő feletti (-54 ezer fő), ipari területen tevékenykedő (-63 ezer fő), export orientált (-55 ezer fő) vállalatokhoz köthető. A 250 fő feletti vállalatokat kivéve, e szegmensek mindegyike már pozitív létszámegyenleggel jellemezhető a következő évben. A 2010-es munkaerő-piaci prognózis már a gazdasági válságból való kilábalás jeleit mutatja: a következő évben közel 12 ezer fővel több dolgozót szándékoznak felvenni, mint elbocsátani a cégek.

- 2009-ben a tavalyinál magasabb arányban találunk nem teljes munkaidős alkalmazottakat foglalkoztató vállalatokat a megkérdezettek között. E vállalatok arányának növekedése ugyanakkor nem egyformán jelent meg az egyes vállalati jellemzők szerint képzett csoportokban. A tisztán külföldi és tisztán hazai kézben levő cégek körében nőtt, míg a vegyes tulajdonúak körében csökkent a nem teljes munkaidősöket alkalmazók aránya. A 2010-ben nem teljes munkaidős alkalmazottakat foglalkoztatni tervezők aránya valószínűsíthetően szinte minden ágazatban, minden régióban, vállalatmérettől és exporttevékenységtől függetlenül enyhén csökkenni fog.
- 2009-ben valamivel csökkent a határozott idejű munkaviszonnyal is foglalkoztató vállalatok aránya a 2008-as értékhez képest (27 százalék és 26 százalék), és ez a csökkenés folytatódni fog 2010-ben is a vállalatok terveit figyelembe véve. Ugyanezt a tendenciát erősíti meg az, hogy szinte minden vállalati csoportban magasabb a határozott idejű munkaviszonnyal rendelkező alkalmazottak számát csökkenteni tervező vállalatok aránya, mint amelyek növelni szeretnék azt.

- 2009-ben erősen visszaesett a külföldi állampolgárságú munkavállalókat foglalkoztató cégek aránya, 27 százalékról 17 százalékra. Kivétel volt a tisztán külföldi kézben levő vállalatok csoportja, ahol még növekedésről is beszélhetünk. A 2010-re vonatkozó tervek azonban e csoportban is csökkenést jeleznek előre, míg a hazai és vegyes tulajdonú cégek körében közel állandó marad a külföldieket foglalkoztatók aránya.
- 2008 és 2009 között visszaesett a pályakezdőket foglalkoztató cégek aránya, 36 százalékról 31 százalékra. Ez a csökkenés a vállalatok előrejelzései szerint jövőre is folytatódni fog.
- 2008 és 2009 között erőteljesen visszaesett az AM-könyvvvel foglalkoztató cégek aránya, 31 százalékról 17 százalékra. Ez a csökkenés a vállalatok előrejelzései szerint kisebb ütemben, de folytatódni fog jövőre is, de a vegyes és tisztán külföldi tulajdonú cégeknél még enyhe növekedés is megfigyelhető lesz, így közelednek egymáshoz a tulajdonviszonyok szerint képzett csoportokban érvényesülő arányok.
- A kölcsönvett munkaerőt foglalkoztató cégek aránya 2008 és 2009 között 7 százalékon stagnált, és 2010-ben csak marginális mértékű növekedés várható arányukban. Ez az általános stagnálás ugyanakkor nem jelenti, hogy minden vállalatcsoportban változatlan volt és marad a kölcsönvett munkaerőt foglalkoztató vállalatok aránya 2008 és 2010 között. Míg a hazai cégek körében nőtt ez az arány, (3 százalékról 4 százalékra) addig a vegyes tulajdonú és külföldi cégek körében jelentősen csökkent (közel 6 százalékponttal).
- A gazdasági válság következtében jelentős mértékben, 9 százalékponttal csökkent a toborzási nehézségekkel szembesülő vállalatok aránya. Míg 2008-ban a vállalatok 14 százaléka, addig 2009-ben mindössze 5 százaléka nyilatkozott így. A csökkenés elsősorban a szakképzett fizikai munkások iránti kereslet lanyhulásából következik. Míg 2008-ban a vállalatok közel 9 százaléka szembesült a szakképzettek esetében toborzási problémákkal, addig 2009-ben már csak 3 százaléka nyilatkozott így.

- A gazdasági válság nem érintette jelentős mértékben a vállalatok képzési aktivitását. Egy év alatt csak közel 2 százalékpontot csökkent a képzéseket nyújtó vállalatok aránya. A legnagyobb csökkenés az export-orientált vállalatok körében történt, ahol 10 százalékpontot esett képzéseket nyújtó vállalatok aránya.
- Egy év alatt 6 százalékpontot növekedett a gyakorlati képzést kínáló vállalatok aránya. Jelentős a növekedés a 10 főnél kisebb (7 százalékpont), a magyar tulajdonban lévő (10 százalékpont), a Közép-magyarországi (13 százalékpont) és a vendéglátás-turizmus területén tevékenykedő (12 százalékpont) vállalati körben.